

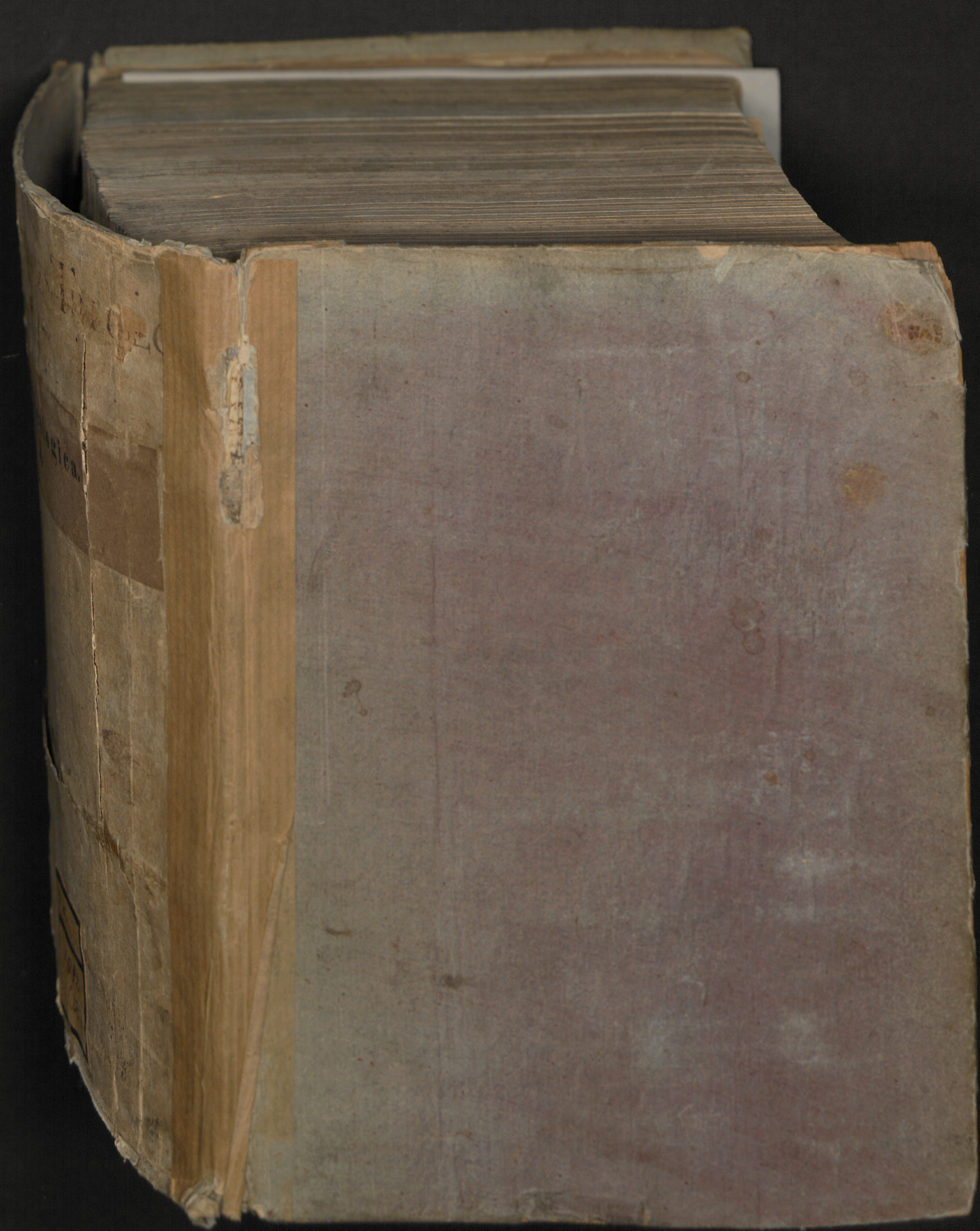
Dissertatio Theologica De Quatuor Novissimis

Francofurti ad Viadrum: Literis Joh. Christophori Schwartzii, [1712]

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1853179507>

Druck Freier Zugang

53.

Fa-1092(53)

DISSERTATIO THEOLOGICA
DE

QUATUOR NO-
VISSIMIS,

Quam

ASPIRANTE GRATIA DIVINA

IN UNIVERSITATE FRANCOFURTANA

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

AUGUSTO & SERENISSIMO REGIO PRINCIPE ac DOMINO,

DN. FRID. WILHELMO,

REGNI PRUSSIÆ AC ELECTORATUS BRANDENBURGICI
HEREDE &c. &c.

PRÆSIDE

BARTHOLDO HOLTZFUS, D.

PROF. THEOL. atq; Ecclesiæ ORD.

FAUTORE & PRÆCEPTORE SUO ÆTATEM COLENDO,

Ad Diem XXI. April. Ann. M DCC XII.

Publice expendendam

proponit

JOHANNES PATHAI,

Transylvano-Hungarus.

*****?*****

FRANCOFURTI ad VIADRUUM,

Literis JOH. CHRISTOPHORI SCHWARTZII.

DISSERTATIO THEOLOGICA
De
QUATUOR NOVISSIMIS.

CAP. I.
DE MORTE.

§. I.

Mnes omnium gentium & Se-
ctarum *Sapientes* summam sapi-
entiam in frequente *Mortis Medi-*
tatione constituerunt: *Aegyptii* in
Convivia *Skeleton* inferre sole-
bant, i. e. exsiccata atque inter
se compacta hominis defuncti
ossa, hortarique convivas, ut me-
minerint, se, paulo post, tales

futuros. *Græcorum* sententiam exprimit *Epictetus*
Enchir. c. 28. θάνατος καὶ φυγή, καὶ πάντα τὰ θανάτου φαινόμενα πρὸς ὀφθαλμῶν ἔσω σοι καὶ ἡμέραν. μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος! *Plato* ipsam *Philosophiam* per *Meditationem Mortis* describebat! *Aristoteles* Mortem, ut τὰν φοβερῶν φοβερώτατον considerandam, sed viriliter & forti animo vincendam proponebat! Ex *Latinis* *Cicero* totam *Philosophorum* vitam *commentationem* Mortis esse, *Platonem* secutus, docebat. *Tusc.* qu. l. i. c. 30. & *Horatius* monebat l. i. Ep. 4. omnem crede diem

A 2

tibi

(4.)

tibi diluxisse supremum! Præcipue vero *Hebræorum*, & *Christianorum* Oracula sacra Meditationem Mortis commendant. In illis ipse DEUS edicit: *Pulvis es & in pulverem reverteris!* Gen. 3, 19. *Moses* suspirat: *Numerare nos doce dies nostros, ut in animum inducamus sapientiam!* Pl. 90, 12. *David*: *Notum fac mihi, Domine, finem meum & numerum dierum meorum!* Ps. 39, 5. *Jobus*: *Homo natus de muliere brevi vivit tempore!* *Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est!* C. 14, 1. 5. In N. T. ut luculentissimum est, *Statutum esse hominibus semel mori, post hoc autem judicium*, Heb. 9, 27. ita quilibet fidelis quotidie mortem expendit, cum *Paulo* inquit: *Quotidie morior!* 1 Cor. 15, 31. atque ex monito Sapiientis quatuor *Novissima* assidue meditatur, quorum *Primum* est *Mors* cuivis obeunda.

§. II. *Mors* dicitur Ebraicè מוֹת Græc. θάνατος Lat. non solum *Mors*, sed & *Lethum*: unde monitum; *Vive memor Lethi.*

§. III. Accipitur vel I. *improprie* (1) pro re mortifera 2 Reg. 4, 40. ubi filii Prophetarum dicunt: *Mors in Olla.* it. Exod. 10, 17. (2) pro Peste s. mortalitate, quo sensu Jer. 9, 21. Apoc. 6, 8. *mors* dicitur *ascendere per fenestras nostras, & ingredi in palatia nostra*, quando tanta mortalitas grassatur, ut clausæ fores, i. e. remedia omnia impedire nequeant, quo minus homines absumentur. (3) pro *Spirituali morte*

a) in genere *omnium lapsorum* in Adamo, 1 Cor. 15, 22. *in Adam omnes mortui sunt.* Eph. 2, 1. *Cum essetis mortui delictis & peccatis vestris.* add. Rom. 5, 12.

β) *Infidelium*, eaque vel *temporaria*, consistente in gratiæ divinæ amissione in hac vita, Matth. 8, 22. *dimitte mortuos sepelire mortuos suos.* 1 Tim. 5, 6. *quæ in deli-*

(5.)

deliciis est, vidua mortua est. Luc. 15, 24. hic filius meus mortuus erat, & revixit. Eph. 2, 15. Col. 2, 13. vel æterna, consistente in æterna hominis à DEO separatione cum dolore æterno conjuncta Apoc. 2, 11. c. 20, 14. c. 21, 8. ubi mors secunda appellatur.

γ) Fidelium, qui dicuntur mortui peccato, Rom. 6, 2. 11. 13. 1 Pet. 2, 24. Col. 3, 3. *Mundo Gal. 6, 14. Legi Rom. 7, 1. 2. 4. Gal. 2, 19. Ritibus Legalibus Col. 2, 20. Vel II. proprie, pro morte naturali & animali, quæ est cessatio motus sanguinis & spirituum animalium plena & in perpetuum, conjuncta in homine cum separatione animi a corpore. de qua hoc loco.*

§. IV. *Mors in genere spectata, est privatio vitæ per lapsum Protoplastorum pœnæ loco introducta, corporis & animæ unionem solvens; quod constat ex Phil. 1, 23. 2 Tim. 4, 6. ubi mors dicitur ἀνάλυσις terrestris domus hujus habitationis. 2 Pet. 1, 14. depositio tabernaculi. qua Eccl. 12, 7. revertitur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redit ad Deum, qui dedit illum. Hinc Plato in Phædone, & Gorgia mortem definit, quod sit τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σώματος λύσις s. διάλυσις καὶ χωρισμός. ac Tertull. Lib. de Anima c. 27. Mors non aliud determinatur, quam disjunctio corporis animæq; & Ambros. Lib. de Bon. Mort. c. 3. mors est absolutio animæ & corporis, & quedam hominis separatio.*

§. V. *Mors Fidelium est separatio animæ à corpore, & medium hominem ad vitam æternam ducens; Mors vero impiorum est separatio animæ à corpore, & q̄l. medium hominem ad subeundam æternam pœnam promeritam disponens. Tametsi enim mors in se spectata sit pœna peccati, Rom. 6, 23. coll. cum Gen. 2, c. 17. tamen, fidelium respectu, est tantum*

A 3

tum

tum Paterna castigatio & transitus in Vitam æternam.

§. VI. *Causæ mortis remotæ* sunt (I) Diaboli seductio Joh. 8, 44. Gen. 3, 1. Sap. 2, 24. (II) Transgressio primorum Parentum, Rom. 5, 12. 1 Cor. 15, 22. (III) Deus ut justus Judex. Gen. 2, 17. c. 3, 19. *Causæ propinquæ externæ* sunt, insalubritas aëris, Pestilentia, Venena, aquarum inundatio, nimia cibi potusque & aliorum humorum in ventriculum & alia vasa ingestio, Incendium, laqueus, Gladius, feræ, &c. *Internæ*, humidi radicalis defectus, Calidi innati vel per frigus vel per inflammationem extinctio.

§. VII. *Subjectum Denominationis* est totus & omnis homo Rom. 5, 12. *in omnes homines mors pertransit.* Ebr. 9, 27. *Statutum est hominibus semel mori.* Gen. 3, 19. Ps. 89, 49. *quis est homo qui vivet & non videbit mortem, eruet animam suam de manu inferorum?* add. Syr. 14, 12. 18. Hinc Adam &c. Gen. 5, 12. *vixit & mortuus est.* & defungentes per *viam universæ terræ* vel *carnis* vadere dicuntur Jos. 23, 14. 1 Reg. 2, 2. Henoch & Elias qui vivi in Cælum translati leguntur Gen. 5, 24. 2 Reg. 2, 11. it. qui in ultimo die vivi deprehenduntur, mortis tamen aliquod analogon, atque immutationem senserunt & sentient: secundum effatum Pauli, 1 Cor. 15, 51. *non omnes obdormiemus, sed omnes immutabimur.* *Subjectum Inhabitationis & Quo,* est hominis corpus Gen. 3, 19. Eccl. 12, 7. 1 Cor. 15, 53. 54. *oportet hoc mortale induere immortalitatem.*

§. VIII. *Forma*, mortis bifariam spectari potest, vel ut *animalis*, ac tunc nihil aliud est, quam cessatio Spirituum animalium, & cessatio fluxus sanguinis; vel ut *hominis*, quo sensu est solutio animæ & corporis,

(7.)

poris, horumque separatio localis, Luc. 12, 20. *Stulte hac nocte animam tuam repetent à se.* Pl. 31, 6. Luc. 23, 46. *Pater in manus tuas commendo Spiritum meum,* quo spectant loca, quibus mors *ἀνάλωσις* vocatur, ut Phil. 1, 23. 2 Tim. 4, 6. add. 2 Cor. 5, 1. Luc. 16, 22.

§. IX. *Finis* mortis in se spectatæ est pœna peccati Rom. 6, 23. Respectu fidelium autem, est paterna castigatio ac translatio in Vitam æternam Joh. 5, 29. respectu infidelium & impiorum est mors æterna.

§. X. *Consequens* mortis est Corporis Somnus, quies & in Pulverem Redactio; Animæ in manus Dei & beatum statum translatio; non autem 1. animæ extinctio, quod voluerunt Philosophi quidam gentiles, nominatim Epicuræi, Plinius Hist. nat. Lib. 7. c. 55. Galenus. Ex Judæis Sadducæi, Act. 23, 8. conf. Jos. 18. Antiq. Judic. c. 2. Arabes, Hæretici. Anima enim immortalis est, quod probavimus supra Loc. de Homine. nec (2.) Corporis humani in nihilum redactio, ut volunt Sociniani, Socin. Disput. contra Pucc. Smalc. refut. 100. Error Smiglec Err. 81. p. 32. Idem de Christi Div. c. 13. p. 79. it. Crellius & Slichting in 1 Cor. 15, 50. quorum errorem refutamus (1.) ex Script. quæ docet a) corpus nostrum redigi in pulverem non in nihilum, Gen. 3, 19. Eccl. 12, 7. β *Corruptionem videre* corpora nostra, Pl. 16, 10. act. 2, 31. c. 13, 36. 1 Cor. 15, 42. *Corruptio autem non est in nihilum redactio*, nam corruptio relinquit aliquam materiam, annihilatio nihil. γ. corpora nostra instar *grani tritici seminari* dicuntur Joh. 12, 24. 1 Cor. 15, 43. quod autem *seminatur*, id non in nihilum redigitur, sed

(8.)
sed suo tempore revirescit. & Corpora nostra in cubi-
libus suis dormire & quiescere dicuntur Deut. 31, 16.
2 Sam. 7, 12. 1 Reg. 2, 10. Dan. 12, 2. Joh. 5, 28.
Es. 26, 20. quod vero dormit & quiescit, id in nihi-
lum redactum non est, s. DEUM ossa piorum cu-
stodire, ne unum ex illis pereat Pl. 34, 21. Jel. 66, 14.
(2.) Ex descriptione mortis Thesi IV. allata; dis-
solutio vero & separatio animæ & corporis non est
partium in nihilum redactio. (3.) ex descriptione
Resurrectionis, quæ fit non per novi corporis pro-
ductionem, sed per corporis mortui excitationem,
1 Cor. 15, 53. *Oportet corruptibile hoc induere incorru-
ptionem* quod confirmant loca Dan. 12, 2. Joh. 5, 21. 28. 29.
Rom. 8, 11. Phil. 3, 21.

XI. Inde Corpora Defunctorum recte sepeliun-
tur; Nam id exigit (1) mandatum DEI Gen. 319.
Ecclef. 12, 7. Dan. 12, 2. (2.) Exempla Sanctorum
Vet. & Nov. Test. (3.) Periculum quod viventi-
bus crearetur nisi terræ mandarentur (4) compa-
ratio, qua Christus & Paulus corpora mortuorum
granis seminatis, eoque terræ mandatis conferunt
Joh. 12, 24. 1 Cor. 15, 37. 38. Recte quoque pio-
rum Christianorum corpora sepulturâ honorificen-
tiori afficiuntur, quod item probant (1) exempla
Sanctorum V. & N. Test. (2) Scriptura quæ ho-
nestam sepulturam beneficii & præmii, negatio-
nem vero ejus pænæ loco habet, Gen. 15, 15.
Deut. 34, 6. Pl. 79, 3. Jer. 22, 18. 19. (3) Spes fu-
turæ resurrectionis. (4) dignitas eorum, quia fue-
runt templa Spiritus S. 1 Cor. 6, 19. 20. Absesse ta-
men debet omnis luxus & pompa mundana. Me-
lius quoque defunctorum corpora sepeliuntur ex-
tra,

(9.)

tra, quàm intra templa, non tam propterea, quod DEUS in V. T. mortuos adeo immundos judicaverit, ut si quis vel tetigisset cadaver, ei, nisi prius expiato, templum ingredi non licuerit; sed quod templa sint vivorum, non mortuorum. Melius quoque, & viventibus salubrius est, si extra quam intra urbem Cœmeteria habeantur. vel propter Exempla in Vet. & N. T. Gen. 23, 19. 20. Matth. 27, 60. Luc. 7, 12. Joh. 11, 31.

§. XII. Quandoquidem ergo Corpora defunctorum in spem futuræ Resuscitationis terræ mandantur, liquet, quod non penitus aboleantur. Nam licet Scripturæ quædam loca doceant, *Mortuos non amplius esse*; id tamen non de Partium singularum, sed de *totius Compositi*, Cessatione intelligendum est. cum Sublata Unione, & partibus ad Principia sua reductis, Eccles. 12, 9. totum Compositum non amplius maneat, & homo homo esse desinat.

XIII. Fabula Judaica est I. de חֲבִיט הַקֶּבֶר *percussione in sepulcro*, qua fingunt, Angelum mortis super defuncti sepulcro sedere, Animum in Corpus denuo intrare, idque in pedes erigere, tum Angelum mortis catenam accipere, cujus altera pars sit ferrea, altera ignea, qua corpus defuncti duobus ictibus feriatur, ita ut primo ictu omnia ejus membra dissolvantur, altero omnia ossa dissipentur; ubi vero tertium ictum addiderit, in pulverem & cinerem redigi: bonos postea Angelos venire, qui ossa simul colligant & sepulcro reddant. Ab his tamen ictibus & plagis sepulchri excipiunt חֲסִידִים i. e. eos qui multas eleemosynas distribuunt, disciplinam & continentiam amant, libenter & ex animo benefi-

B

ciunt,

ciunt, peregrinos cibant, piaque attentione preces concipiunt, quamvis extra terram Canaan habitent. Vid. Buxtorff. Synag. Jud. C. 49. p. m. 713. 714. & Lexic. Thalmud. in Rad. חבט II. de גלגול הפתים *volutatione Mortuorum*, qua sibi persuadent, Judæorum extra terram Canaan mortuorum & sepulchrorum cadavera, si ad vitam æternam resurgere debeant, per terræ cavernas volutanda esse ad terram Canaan usque, in qua Mortuorum Resurrectio tantum fiat. hinc nonnulli ante vitæ finem inter eo suscipiunt, ne hanc Revolutionis molestiam post mortem subire teneantur. quam tamen opinionem deserit Abarbanel in Daniel. vid. Buxtorff. Lexic. Thalmud. in גלגול & Synag. Jud. C. 3. p. 35. 37.

XIV. Ratione *Animæ*, volunt *Judæi*, eam, post excessum e corpore, duodecim mensibus in hoc mundo errare, sæpe corpus in sepulchro vivere, multa interea in Purgatorio pati, finito autem anno in cælum redire atque ibi quiescere: quo trahunt locum Eccles. 12, 7. hinc non dubitant, *Samuelis* Animam, arte Pythonissæ magica, in corpus suum revocatam, Saulem allocutam esse, eique futura sed infausta prædixisse, 1 Sam. 28, 8. 11. seqq. quocirca in Jalkut legatur: Reliquos Prophetas, dum viverent, vaticinatos esse; Samuelem vero non tantum in vita, sed & post eam prophetasse: quæ etiam leguntur Syrac. 46, 23. Vid. *Menasseh ben Israel* de Resurr. l. 2. c. 6. p. 171. 172. quæ, de Samuele in vitam revocato, sententia alibi examinatur.

§. XV. *Pythagoras*, post *Ægyptios*, nec non *Plato* & *Origenes*, μεταψώχων, *Transanimationem*, s. *Ani-*
me

(11.)

ma *Transmigrationem*, crediderunt, qua animæ, corporibus suis per mortem solutæ, in alia vel hominum vel brutorum corpora migrare putantur: quam, nomine *Pythagoræ*, non inscite describit *Ovidius Metam.* l. 15. v. 158.

*Morte carent Animæ semperque, priore relicta
Sede, novis domibus vivunt habitantque receptæ.
Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram. &c.*

quibus non absimilia sunt quæ habet *Virgilius Æneid.* l. 6. v. 748. seqq. De *Pythagora* & *Platone* testis est *Laertius*: de hoc, lib. 3. c. 67. de illo, l. 8. c. 14. Crediderunt eandem *Pharisæi* & hodie *Judæi*, præsertim *Kabbalistæ*, eamque גלגול הנפשות vel גלגול נשמות i. e. *Revolutionem Animarum* appellant, & eo fine, nonnunquam ter, fieri volunt, tum ut propter delicta in priori corpore commissa castigentur, & in hac vita purgentur; tum ut in novo, benignioris temperamenti, corpore quicquid virtutum in priori defuit acquirant, virtutes illas in hoc seculo exerceant & perfectæ evadant; *Improborum Animas* migrare in Corpora brutorum pro diversitate peccatorum, ut, *Pæderastarum* in corpus leporis, adulterorum in Corpus Cameli, rapacium & libidinorum in corpora brutorum, etiam avium vel piscium, similibus affectibus obnoxiorum. Quorum mentem significanter exprimit Poëta:

*Muta ferarum
Cogit vincla pati, truculentos ingerit ursis.
Prædonesque lupis, fallaces vulpibus addit.
Atque ubi per varios annos, per mille figuras
Egit, Lethæo purgatos flumine tandem
Rursus ad humanæ revocat primordia vitæ.*

B 2

Sic,

Sic, respectu Justorum somniant, Animam *Adami* volutasse se in corpus *Davidis* & ex Davide se volutaturam esse in corpus *Messiae*, quod significari putant literis *אדם* Animam *Habelis* in *Sethum*, & hinc in *Mosen* migrasse, quod ex literis *משה* colligi queat. Nec desunt qui populo Judaico hanc mentem tribuant: rogati enim discipuli, quis, ex mente populi, esset *JESUS* Matth. 16, 14. respondebant: *alios existimare, JESUM esse Johannem, alios Eliam, alios Jeremiam vel aliquem ex Prophetis*: item Discipulis Christi de cæco nato quærentibus, Joh. 9, 2. *Rabbi quis peccavit, hic aut parentes ejus?* qf. anima cæci illius in alio corpore commiserit, ob quæ in hoc corpore puniatur. Ita Animam *Labanis* in *Bileamum*, ex hoc in *Nabalem* revolutam esse; quod ex nomine *לבן* innotescat. Proponunt & propugnant hoc dogma R. *Elias Levita* in *Thisbi* in voce *Gilgul*. Autor libri *Zohar*. R. *Bechaj*, R. *Is. Abarbanel*, & R. *Menasseh ben Israel* l. 2. de *Resurr. Mort.* c. 18. p. 214. seqq. & R. *Isaac Lorja* Tract. de *Revolution. Animar.* Tom. 2. *Kabbalæ Denud.* Part. 3. Tract. 2. p. 244. seqq. Argumenta pro dogmate hoc petunt ex Job. 33, 29. *Ecce omnia ista operatur DEUS cum homine tribus vicibus.* ex Historia *Judæ* & *Thamaris*, it. ex præcepto de suscitando fratri semine, si improlis decesserit: Ex quorum Argumentorum infirmitate, de dogmatis soliditate facile potest judicari. Idcirco non pauci Judæi suo calculo hoc dogma non probant, nominatim *Saadia haGaon*, *Joseph Albo*, *Ambonit* in Epist. ad *Arisbam*, R. *Happenini*: fatente R. Leone Mutinensi de Cerimoniis & Consuetud. Judæor. & *Menasseh ben Israel* c. 1.

§. XVI. *Locus*, quo Animi, post separationem, recipiuntur; vel potius, τὸ πᾶς, *Ubi & Status* Animorum separatorum, describitur in Sacris literis vel *generaliter & indeterminate*; vel *specialiter & determinate*, ad locum specialem. τὸ πᾶς, s. *Ubi generale* Hebr. לְנֶפֶשׁ Græce Ἄδης: vel ἐν Ἄδς, sc. τὸ πᾶς vel δόμας εἶναι, appellatur.

§. XVII. לְנֶפֶשׁ descendit a Rad. לָנַשׁ *Rogavit, postulavit, expetiit*, quia לְנֶפֶשׁ nunquam impletur, Prov. 27, 20. & *insatiabilis* est, c. 30, 15, 16. ac semper plura desiderat, expetit, atque ore hiantē & dilatato omnia ad se rapit. Jes. 5, 14. Hab. 2, 5. *Nomen* hoc Hebraicū per Ἄδης Græce expresserunt tam LXX. quam Scriptores N. T. quod est vel ab ἡδὼ lætor, oblecto, voluptate afficio, per ἀνίψρασιν, qf. ἀνδής *injucundus, ingratus* in quo nihil sit ἡδὺ, *suave*. vel potius ab a privativo & verbo ἰδῆν, diciturque per Synæresin Ἄδης pro ἀειδής vel ἀϊδής, i. e. ἀόρατος, *inconspicuus, invisibilis, sine luce* Domus. & Eustathius monet, non communi linguā, sed Atticē tantum Ἄδης *aspirari*. Latini reddunt *Inferos*, & quia apud Gentiles Pluto inferorum Dominus habebatur, Ἄδης etiam *Plutonem* notat.

§. XVIII. Etymologiæ congruenter voces hæ significant *inconspicuum, obscurum, absconditum, profundum*, atque ab omni consortio humano remotum locum. Quod patet ex Num. 16, 33. ubi de Core, Dathan & Abiram legitur, quod descenderint vivi לְנֶפֶשׁ ad inferos, stylo Latino. Pl. 139, 8. *si descendero in infernum* (in Scheol) ad imas terræ latebras; Tu ades. add. Job. 11, 8. Devt. 32, 22. Jes. 14, 3. seqq. c. 57, 9. Amos 9, 2, 3. Jon. 2, 2. seq. Quibus respondet locus Matth. 11, 23. de urbe Capernaum, quæ ad cælum usq; ex-

(14.)

altata, dicitur eis "Adā i. e. ad imas usque terræ partes deprimenda ac detrudenda.

§. XIX. De *Anima* vero a Corpore *sejuncta* usurpatæ hæ Voces שָׂדֶה & אֶדֶן significant *Locum*, f. *Ubi* & *Statum* Animarum separatarum, commune np. ψυχολογείον, & *Receptaculum* Animorum. quod docent *Judei*, qui voce שָׂדֶה pro loco defunctorum communi utuntur, eumque in duas *Regiones* dispescunt, sc. *Paradisum* & *Gehennam*, quarum utramq; in septem *Conclavia* subdividunt, quibus *Gradus* distinctos, illinc *Felicitatis* & *Gaudii*, hinc *Miseriæ* & *Dolorum* tribuunt: sex *Gehennæ* *Conclavia* superiora *Gehennam* superiorem constituere fingunt, unde *Animæ* purgatæ ad felicem *Statum* redire possint; septimum autem, imum illud *barathrum* esse volunt, unde reverti non detur. Quamvis vero ea quæ de diversis *Conclavibus* afferunt, suis *Autoribus* relinquamus; utiliter tamen admittimus quod *Scheol* locum Animorum Communem interpretantur. Hinc *Midrasch Tillim* Salomonis illud de *Binnis sanguisugæ filiabus* hoc modo interpretatur: Mater harum *Filiarum* pertinaciter dicentium: *Cedo, Cedo*: est ipsa *Scheol*, ejusque *Filiæ* sunt *Gehenna* & *Paradisus*, quarum וְאֶמְרָה תָּנוּ לִי צַדִּיקִים וְאֶמְרָה תָּנוּ לִי רָשָׁעִים hæc dicit: *Cedo mihi justos*, altera verò dicit: *Cedo mihi impios*.

§. XX. Significationem hanc probant *Scripturæ* loca, Gen. 37, 35. & c. 42, 38. it. c. 44, 29. *Descendā ad filium meum lugens* שָׂדֶה in infernum. quibus *Scheol* non sepulchrum, nec *Tartarum*, sed *locum*, f. *Ubi*, & *Statum* Animorum separatorum significare, res ipsa indicat. *Jacobus* enim non credebat, *Filii* sui *Corpus*

(15.)

pus sepultum, sed à fera dilaniatum esse, multo minus se ad inferos, Damnatorum locum, descensurum credebat. Innuit ergò, Animam suam præ more ad eundem statum, in quo Filii defuncti Anima nunc sit, redactum iri, seque eo, ubi filius erat, perventurum esse. 2. Pl. 16, 10. de Mesia Animo legitur: *Non derelinques Animam meam in inferno; nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Ubi priori membro Anima negatur relinquenda in Scheol, communi loco s. Ubi & Statu Mortuorum, *ψυχοδοχέω* & receptaculo Animorum; posteriori vero Corpus corruptionem visurum negatur: quam explicationem Petrus confirmat Act. 2, 27. 31. *περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ χριστοῦ, ὅτι ὃ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ᾅδου, εἰδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν.* 3. Reliqua sacrarum literarum loca, quibus Vox hæc occurrit, significationem hanc comprobant, ut Pl. 89, 49. *Quis est homo, qui vivet & non videbit mortem: eruet animam suam de Manu Scheol (inferorum?)* Jes. 5, 14. *Dilavit (Scheol) infernus animam suam. & aperuit os suum absque ullo termino: & descendent fortes ejus & populus ejus & sublimis gloriosique ejus ad eum.* Quocirca Prov. 27, 20. & c. 30, 16. *Scheol inter insatiabilia* refertur, & Jes. 38, 10. Job. 38, 17. Pl. 9, 14. Pl. 107, 18. ut Regnum amplissimum Portis munitum describitur, propter rationem infra dicendam. conf. 1 Sam. 2, 6. 1 Reg. 2, 6. 9. Pl. 6, 6. Pl. 18, 5. 6. Pl. 31, 18. Pl. 49, 15. 16. Pl. 55, 16. Pl. 86, 13. Pl. 88, 4. Pl. 116, 3. Job. 7, 9. c. 14, 14, 14. c. 17, 12. c. 21, 13. c. 24, 19. c. 26, 6. Prov. 1, 12. c. 5, 5. c. 7, 27. c. 9, 18. c. 15, 11. 24. c. 23, 14. Eccles. 9, 10. Cant. 8, 6. Jes. 28, 10. 18. Ezech. 31, 15. 16. 17. c. 32, 21. 27. Hof. 13,

(16.)

Hof. 13, 14. Hab. 2, 5. ex quorum locorum inspectione perspicuum fit, nomen Hebr. חַיָּה de Anima usurpatum, locum s. statum Animæ à Corpore separatae significare. quod agnoverunt Viri Cel. *Paul. Fagius Annot. ad Thargum Onkeli Chald. Tom. 1. c. 37. edit. Argent. 1546. Lutherus Enarrat. in Gen. c. 42. Tom. 6. Witteb. fol. 630. b. Bochart Hieroz. Part. 2. l. 5. c. 19. Christ. Schotanus Diss. 2. de Vero sensu Artic. Descendit ad inferos c. 7. 8. 9. 10.*

§. XXI. Sic *Adēs* quoque apud Græcos, & *Inferi*, apud Romanos, generali significato, *Elysium*, locum præmii; & *Tartara*, locum pænæ Animorum, corpore solutorum, complectuntur. De quo Poëta:

Hic locus est, partes qua se via findit in ambas:

Dextera, quæ Ditis magni sub mœnia tendit,

Hac iter Elysium nobis; at læva malorum

Exercet pœnas & ad impia Tartara ducit.

Ita enim Sapientiores illorum censebant: duas esse vias, duplicesque cursus Animorum e corpore excedentium: nam qui se humanis vitiis contaminassent & se totos libidinibus dedidissent, quibus cæcati velut domesticis vitiis atque flagitiis se inquinassent, vel in Rep. violanda fraudes inexpiabiles concepissent, iis devium quoddam iter esse, seclusum a concilio Deorum; qui autem se integros castosque servavissent, quibusque fuisset minima cum corporibus contagio, seseque ab his semper sevocassent, essentque in corporibus humanis vitam imitati Deorum, his ad illos, à quibus essent perfecti, reditum facilem patere. ut *Socrates* loquens introducit à *Cicerone* l. 1. *Tusc. qu. c. 30. pro qua,*
ge-

(17.)

generali significatione multa loca *Philosophorum & Poëtarum* adducuntur: qui ad unum omnes mentem Auctoris Operis Iosepho adscripti (quod edidit D. Hoefschelius) in Notis ad Photium p. 9. confirmant, ubi inquit: ἐν ᾧ συνεχόνται ψυχὰς δικαίων τε καὶ ἀδίκων.

XXII. Idque tam ex LXX. Interpretibus, quam ex Scriptoribus N. T. manifestum est: nam Jacob Gen. 37, 35. c. 42, 38. c. 44, 29. ait: καταβήσμαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ἅδην. *Descendam ad filium meum lugens ad inferos.* 2. Christus mortuus descendit εἰς ἅδην, ad inferos. qui tamen, quod ad locum specialem, erat in *Paradiso*. Luc. 23, 43. Vid. §. præced. 3. quicunque moriuntur veniunt in ἅδην potestatem, unde ἅδην mortem semper sequitur: Luc. 16, 23. *mortuus Dives, ἐν τῷ ᾧ, apud inferos, elevavit oculos.* Apoc. 6, 8. qui sedebat super equum pallidum, nomen illi Mors, & ἅδην sequebatur eum, cui data est potestas &c. Apoc. 20, 13. Mors & ἅδην (inferi) reddiderunt mortuos suos. v. 14. Mors & ἅδην (inferi) coniecti sunt in stagnum ignis. 4. hinc colligunt nonnulli, non tantum Divitem, sed & Lazarum fuisse ἐν ᾧ, Luc. 16, 23. Ita Tertullianus l. de Idolat. c. 13. scribit: Sic & Lazarus apud inferos in sinu Abrahamæ refrigerium consecutus, contra dives in tormento ignis constitutus. Hieronymus Ep. 25. Et Abraham licet in loco refrigerii, tamen apud inferos fuisse scribitur. Chrysostomus Homil. de Divite: *Audivimus quid utriq; in terra sustinuerint: Videamus quid uterque eorum apud inferos patiatur.* Teoph. Antiochenus l. 4. Allegoriar. in Joh. In hoc, quod Dives, apud inferos Abrahamum videt, hæc subesse ratio quibusdam putatur, quod omnes Sancti ante adventum. D. N. J. C. ad inferos, licet adrefri-

C

fri-

(18.)

frigerii locum, descendisse leguntur. Vide & Grotii Annot. in Luc. 16. & c. 23.

XXIII. Ut ἡ ἀδὴ, ita τὰ ἀδὴ, inferis, Regnum, Portæ, Mænia, & Claustra, tam apud Sacros, quam apud Profanos Auctores tribuuntur, np. apud Homerum Iliad. ο. ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνος ὁμῶς αἰδᾷ πόλιν. apud Euripidem in Hecuba, Hippol. & Alceste; apud Plutarchum, Lucianum, aliosque. qua phrasi, Sacris quoque Scriptoribus, usitata, innuitur, Mortem & ἀδὴν, propter peccatum, imperium ac potestatem habere atque exercere in homines, hosque omnes Regno suo insatiabili subicere & hætenus de illis triumphare. Quemadmodum tamen Mors Christo, victori Mortis & inferorum, dominari non potuit, Act. 2, 24. Rom. 6, 9. Heb. 2, 14. Ita & in Christi Corpus, membra, & Ecclesiam, i. e. in pios & fideles tantas vires, tantamque potestatem non habet, ut eos sub Regno suo insatiabili & sub imperio ac potestate sua retinere possit, 1 Theff. 4, 14. hinc Christus, πόλιν ἀδὴ, Portas inferorum Ecclesiæ suæ non prævalituras, promittit Matth. 16, 18. & Apostolus 1 Cor. 15, 55. Morti atque inferorum Regno insultat, inquiens: *Ubi tuus o Mors, aculeus? Ubi tua, Ἀδὴ victoria?*

XXIV. Defuncti εἰς Ἀδὴ καταβαίνειν, & Latine ad inferos descendere Græcis & Romanis dicuntur; quod de Gentilibus quidem mirum non est: Cum enim solius luminis naturalis ductu investigare non potuerint, qualis locus vel status Animum a corpore sejunctum maneret, sibi persuaferunt, eum ad inferiores, nobisque ignotas, terræ partes descendere; Evangelistas vero & Apostolos hanc phrasin imi-

(19.)

imitatos esse, mirari desinet, qui consideraverit, Scriptores Sacros nec novas voces, vocumque potestatem, nec novam linguam sinxisse, sed vocibus usitatis, in significatione apud omnes linguæ peritos usitata, uſos esse, phrasibusque passim receptis locutos esse & scripsisse, alias sermo eorum perceptus non fuisset, ipsique sine, quem sibi proposuerant, excidissent. Ut igitur Gentiles: ita & Scriptores N. T. voce ἄδς communem, tam piorum quam impiorum, Mortuorum locum f. Ubi ac Statum significarunt.

XXV. Patres, qui locorum subterraneorum, meminerunt, 1. secuti sunt Paulum, qui Eph. 4, 8. de Christo ait, quod κατέβη εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς. 2. Loci vocabulo ἀνύρας uſi sunt, nec proprie spatium, quo animæ circumscribantur, intellexerunt. 3. in ignotum & oculis hominum imperviū ψυχοδοχείου f. animorum receptaculum animos abire dixerunt: quod ex seqq. innotescere putamus. Gregor. Nyssenus lib. de Anima & Resurrect. T. 2. oper. f. 641. Ubi est illud quod vulgo passim jactatur nomen, τὸ πολυθρύλλητον τὸ ἄδς ὄνομα, quod multum quidem in Consuetudine vitæ, multum in scriptis, tum externis, tum nostris, circumfertur? in quem infernum tanquam in quoddam receptaculum, δοχείον, omnes hinc animas putant transmigrare. Et fol. seq. Cum dicerem transmigrationem animæ ex eo quod videtur fieri, ad id quod non videtur, πρὸς τὸ ἀειδὲς, nihil putabam me prætermisisse, quod de inferno, περὶ τῷ ἄδς, quereretur: nec enim aliud quidpiam mihi videtur, tum in externorum, tum in Divina, Scriptura per hoc nomen significari, in quo animas esse dicunt, præterquam in id, quod & obscurum est & non videtur, transitionem, εἰς τὸ ἀειδὲς καὶ ἀφαιεῖς

C 2

ἀφαιεῖς

αὐτὰρ ἐπεὶ μετέχουσιν. Fol. 643. Quamdiu, inquit, urgendo & instando primariam præcipuamque Doctrinam, nempe, quod post vitam, quæ in carne degitur, animæ sint, pervertere ac labefactare non conabitur, nullam de loco controversiam nostra movebit oratio, quæ corporum duntaxat propriam esse in loco positionem comprehendit; animam verò, quæ incorporea sit, nulla Naturæ necessitate, certis quibusdam locis detineri. Et f. 651. Modo memoratum infernum non locum, qui sic nominetur, esse putamus, sed quendam Vitæ statum incorporeum, qui videri non possit, τὴν κατὰ τὴν ζωὴν αἰδῶν καὶ αἰσώματος. in quo animam vitam degere, à Scriptura docemur. Ita Ambrosius L. de bono mortis cap. 10. T. 4. Satis fuerit, inquit, dixisse illis, quod liberatæ animæ de corporibus αἰδῶν peterent, i. e. locum, qui non videtur, quem locum latine infernum dicimus. Similiter Hieronymus Comment. in Hos. 12, 14. Inter mortem & inferos hoc interest: Mors est, qua anima separatur à corpore, Infernus locus quo animæ recluduntur, sive in refrigerio, sive in penis, pro qualitate meritorum. Item ex Græcis Theophylactus in Lucam 16, 26. Quid est infernus? Quidam dicunt esse locum subterraneum tenebrosus; alii autem transitum animæ à lucido in obscurum & immundum dicunt infernum. Quam diu enim in corpore est anima, apparet propter operationes suas: postquam autem à Corpore emigraverit, invisibilis sit; Hoc igitur dixerunt esse infernum.

XXVI. Locus s. Ubi determinatum ac speciale, quo Animæ piorum post sejunctionem à Corpore recipiuntur, in Scriptura vocatur Sinus Abraham, Luc. 16, 22. Paradisus, Luc. 23, 43. 2 Cor. 12, 2. 4. Apoc. 2, 7. Domus Patris, in qua mansiones multæ sunt, Joh. 14, 2. Cælum, 2 Cor. 5, 1. Act. 7, 56. Dissentiunt

(21.)

tiunt vero, an fideles & pii in Cœlum recipiantur
statim, post excessum e Corpore, vel post aliquam
Moram. Qua de re sunt tres diversæ sententiæ:
duæ *extremæ*, Tertia *Media*.

§. XXVII. *Prima* vult: animas à corpore separatas
dormire, quæ est opinio *Psychopannychitarum*, quales
fuerunt (1.) *Arabes*, Hæretici, teste Euseb. H.E. lib. 6.
c. 30. August. Hæres. 83. quibus nonnulli (2.) ad-
dunt *Armenos*, ut Sixtus Senensis Bibliothec. Sac. l.
6. annot. 345. (3.) *Sociniani*. vid. Volkel. de
Verit. Rel. Chr. l. 3. c. ii. p. 71. Smalz. Refut.
Frantz. Disp. 7. p. 409. (4.) *Mennonitæ*. (5.) *Johannes*
XXII. *Papa Rom.* (6.) *Anonymus* quidam, in *Seria*
Disquisitione de statu, loco & vita animarum post-
quam discesserunt à corporibus. quorum omnium
errorem refellit Scriptura Gen. 2, 7. *DEUS* *inspi-*
ravit homini spiraculum vitæ. Eccles. 12, 7. *Spiritus re-*
dit ad DEUM, qui dedit eum. Matth. 22, 32. *Ego sum*
DEUS Abraham, Isaac & Jacob: Non est DEUS mor-
tuorum, sed viventium. 1 Sam. 25, 29. *Erit anima Do-*
mini mei custodita, quasi in fasciculo viventium, apud Do-
minum DEUM tuum. Luc. 23, 43. *Hodie mecum eris in*
Paradiso. Phil. 1, 23. *Cupio dissolvi & esse cum Christo*.
Matth. 10, 25. *Animam occidere nequeunt*. Gen. 25, 8.
c. 35, 29. c. 49. 32. &c. ubi fideles morientes ad
populum suum congregari dicuntur. Apoc. 6, 9. 10.
Animæ sub altari clamabant voce magna: Usque quo, Do-
mine, non judicas & vindicas sanguinem nostrum de iis, qui
habitant in terra? adde Luc. 16, 22. quæ omnia
cum somno animarum conciliari nequeunt.

§. XXVIII. *Secunda* plurimorum Orthodoxorū sen-
tentia est, fidelium animas, statim post excessum e

C 3

cor-

corpore, recipi in tertium, Beatorum, coelum ad consummatam beatitudinem, atque ad ipsius DEI ac Dn. N. J. C. visionem, motorum locis partim jam adductis, partim Phil. 1, 21. 23. Matth. 22, 32. Luc. 16, 22. c. 23, 43. 2 Cor. 5, 1. 2. 8. Apoc. 14, 13. 1 Sam. 25, 29.

§ XXIX. *Tertia*, eaq; *media* inter duas præcedentes, sententia statuit, piorum animas post excessum è corpore, ante iudicium extremum, non quidem ad consummatam s. plenariam, *inchoatam* tamen beatitudinem admitti, certas interim, de secutura plena & consummata felicitate æterna, post iudicium extremum obtinenda, quam proinde perenni gaudio & lætitia expectent; Impiorum vero animas post solutionem à corpore, damnationis suæ certas, summos inferni cruciatus post iudicii diem subeundos cum horrore & tremore prospicere, ideoque trepidare.

§. XXX. Est hæc sententia multorum *Patrum* præsertim *Græcorum*, ex *Latinis Tertulliani* lib. de Resurr. Carn. c. 22. 23. 24. 25. & *Bernhardi* Serm. 2. in Festo omnium Sanctor. *Ecclesiæ Græcæ* hodiernæ, *Jacobitarum*, *Russorum*, *Armeniorum*, *Maronitarum* &c. *Grotii*, & ex *Reformatis Calvini*, Instit. l. 3. c. 25. §. 6. & Lib. 4. c. 1. §. 12. & in *Psychopannychia*. aliquot locis. *Lud. Cappelli* Dissert. de Statu animorum post mortem p. m. 243. 244. seqq. *Marci Anton. de Dominis* lib. 5. de Rep. Eccles. c. 8. §. 75. 97. --- 106. *Amyraldi* Thes. Salmur. Part. 2. Thes. de Descensu Chri. ad Inf. Th. 20. 22. 27. p. 31. 32. *G. J. Vossii* Thes. Theol. & Histor. Disp. 6. Qu. 2. th. 3. 4. 5. p. m. 93. 98. *Anglorum multorum*, &c. Confer & *Witsum* Oecon. Feod. Lib. 3. c. 14. §. 33. Eandem admittunt

tunt ex Theol. *Lutheranis*, Georg. *Calixtus* Tra&t. de
sacris. Thef. 77. & de pactis Thef. 27. *Conr. Hor-*
nejus Disp. 6. de quat. noviss. th. 24. *Joach. Hilde-*
brandus Offertor. pro def. c. 13. §. 1. 2.

§. XXXI. Quam sententiam probant (1.) iis
locis, quibus collatio coronæ s. plenæ beatitudinis
ad illum diem (Judicii) differtur, 2 Tim. 1, 12.
Certus sum quia potens est depositum meum servare in illum
diem. c. 4, 8. Reposita est mihi corona justitiæ, quam
reddet mihi Dominus in illa die justus Judex. (2) locis,
quibus vita nostra dicitur abscondita cum Christo
in DEO ad adventum Christi, Col. 3, 3.
Mortui sumus & vita nostra abscondita est cum Christo in
DEO; cum autem Christus vita nostra apparuerit, tunc &
nos cum eo apparebimus in gloria. 1 Joh. 3, 2. Nunc
quidem filii DEI sumus, sed nondum apparuit, quid futuri
simus, scimus, quoniam, cum apparuerit (Christus), similes
ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. in quæ verba
Calvinus in Psychopann. ita: Vitam quidem abscondi-
tam nobis tribuit (Apostolus) cum capite nostro Christo apud
DEUM; Gloriam differt in diem gloriæ Christi. item.
Non dicit, nos interea aliquo temporis intervallo nihil fu-
turos, sed cum simus filii DEI, qui expectamus heredita-
tem Patris, sustinet & suspendit expectationem nostram,
in diem illum, quo in omnibus DEI gloria manifestabitur.
(3) locis, quibus animæ fidelium expectare dicun-
tur consummationem Gloriæ, ut Apoc. 6, 9. 10.
Animæ sub altari clamabant voce magna: Usque quo,
Domine, non judicas & non vindicas sanguinem nostrum &c.
quibus dictum est, ut requiescerent adhuc tempus modicum
donec compleantur conservi & fratres eorum. (4) locis,
quibus post adventum Christi gloria nobis danda
dici-

(24.)

dicitur, ut Joh. 14, 2. 3. *Vado parare vobis locum, & si abiero & præparavero vobis locum, iterum venio & accipiam vos ad me ipsum.* Act. 1, 11. Heb. 9, 28. 1 Cor. 13, 12. (5) locis, ubi resurrectio mortuorum spei gloriæ nostræ fundamentum ac terminus ponitur, ut 1 Cor. 15, 18. 19. *Si Christus non resurrexit, ergo & qui dormierunt in Christo. Si in hac Vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus.* Conf. 1 Cor. 13, 12. coll. cum. v. 10. (6) Ex Symb. Apost. quo profitemur, nos credere, *Resurrectionem mortuorum & Vitam æternam.* (7) ex ratione, à Judicio extremo post Resurrectionem mortuorum instituendo argumentantur: Cui enim bono judicium de salvandis vel damnandis institueretur, si ante judicium jam illi in consummata gloria, hi vero in summis tormentis essent? Cum judicium eum in finem habeatur, ut piis æterna beatitudo, impiis autem æterna damnatio adjudicetur, sicque quilibet reportet quod in corpore suo gesit sive bonum sive malum, 2 Cor. 5, 20.

§. XXXII. *Prima opinio procul dubio heterodoxa est; cui proinde eo justius in Johanne XXII. restitit Rex Gallie ejus temporis, Philippus Valesius, ejusq; assertores durioribus verbis increpuit, cujus pro tuenda fide studium laudavit Academia Parisiensis, & suspexit Orbis Christianus. ap. Natal. Alexand. Diss. XI. Artic. 2. p. 4. 51. nisi evincatur, Pontificem illum non primam, sed tertiam sententiam probasse ac fovisse. Nam Secunda & Tertia sententiæ in Ecclesiis nostris orthodoxæ sunt, ita tamen ut communior sit secunda. Modeste Calvinus Inst. l. 3. c. 25. §. 6. De intermedio Animarum statu*

statu curiosius inquirere, neque fas est, neque expedit:
 Valde se torquent multi disputando, quem locum occupent
 & an cœlesti gloria jam fruantur nec ne: Atqui stultum
 & temerarium est, de rebus incognitis altius inquirere, quam
 DEUS nobis scire permittat. paulo post: Interea quum
 Scriptura ubique jubeat pendere ab expectatione adventus
 Christi, & gloriæ coronam eo usque differat: contenti si-
 mus his finibus divinitus nobis præscriptis, animas piorum,
 militiæ labore perfunctas, in beatam quietem concedere,
 ubi cum felici lætitia fruitionem promissæ gloriæ expectant:
 atque ita omnia teneri suspensa donec Christus appareat re-
 demptor. adde l. 4. c. 1. §. 12. Calvini Consensum
 valde urget Marcus Anton. de Dominis de Rep. Eccl.
 l. 5. c. 8. §. 110. seqq. Ex Rom. Eccles. Doctoribus
 post Bellarm. l. 1. c. 1. seqq. de Beatitud. Sanctor. vi-
 de Petavii Theol. Dogm. Tom. 1. l. 7. c. 13. 14. de
 Patrum doctrina circa hanc quæstionem.

XXXIII. Animis eorum, qui mortui à Prophetis,
 Christo, & Apostolis ad hanc vitam revocati fuerunt,
 Ubi à cœlo & Tartaro distinctum, argumentis non
 contemnendis, tribuunt Maresius, Vol. 1. Dispp. sel.
 de Ubi Animæ Lazari th. 29. p. 778. & Burmann. Synops.
 Theol. l. 6. c. XI. §. 25. quem locum Dispensationis ap-
 pellant: quo per dispensationem Providentiæ D. tam-
 diu asservatæ fuerint, donec potentia D. corporibus
 suis restituerentur, ad residuum viæ in hac vita
 emetiendum. quem nos in medio relinquimus.

§. XXXIV. Quamvis autem Judæi contra Ps. 49. 10.
 sibi persuadeant, Mortem temporalem esse pretium
 Redemptionis, quo peccata universa expientur;
 unde moribundi Confessionem hanc, voto junctam,
 repetere solent: Sit mors mea omnium transgressionum

D

mea.

meorum expiatio! quibus adstantes suffragantur: *Sit mors ejus expiatio pro ipso & pro toto Israele!* tamen pro *בינונים Intermediis*, h. e. iis, qui nec simpliciter Justī, nec simpliciter Impii fuerunt, sub *Scheol*, fingunt sex Conclavia *purgandis Animabus* destinata, unde liberari & ad statum & locum felicem perducī possint; ut diximus §. XIX. Gradus hos pœnarum f. Conclavia septem variis nominibus significarunt: *שְׁאֵל* inferi: *אֶבְרוֹן* Perditio: *בְּאֵר שָׁחַת* Puteus Perditionis f. Corruptionis: *שְׁאֵן בֹּר* fovea sonitus: *כִּיטִי הַקֵּיִן* lutum Cœni: *צֶלְמָוֶת* umbra mortis: *אֶרֶץ תַּחְתִּית* Terra inferior: *תַּנְדֵּם גֵּיהֶנֶם* Gehenna: *תֹּפֶת* Thopheth: *בֹּר תַּחְתִּית* Lacus inferorum: *צִיָּה* Siccitas. Purgatorium vero illud à Gehenna respectu loci non disjungunt, sed cum ea conjungunt, ac discrimen inter hæc duo tantum collocant in diversis gradibus pœnarum, Auctore *Menasseh ben Israel* Probl. 21. de Creat. Diebus tamen Sabbathi laborantes in Purgatorio refrigerii quid sentire; neque in universum ultra duodecim integros menses quenquam ibi cruciari, paulo magis pios etiam citius inde egredi credunt; quapropter filios pro parentibus: conjuges pro se invicem Precationem illam, quæ *קִרִּישׁ* dicitur, duodecim mensibus, quotidie, pro liberatione parentum & conjugis, recitare oportet. dempto tamen plerumque uno mense; cum nemo parentes suos pro impiis habere velit. vid. Buxtorff. Synag. Jud. C. 49. coll. cum c. 3.

§. XXXV. Græcos Ignem Purgatorium non admittere mirum non est, quia credunt, fideliū Animas, in loco quidem quietis & lucido, sine doloris sensu, cum sensu Gratia divina & astuante Resurre-

ctio-

tionis desiderio, sitique futuræ gloriæ; nondum tamen compotes visionis beatificæ, ad diem Iudicii sequestrari.

§. XXXVI. *Romana Ecclesia* per *Inferos* intelligit *Locum Subterraneum* circa Centrum Terræ, ubi Animi defunctorum velut in Carcere, captivi teneantur; & quidem vel *Gehennam* s. *Tartarum*, locum pænæ sensus æternæ, quo illi torquentur, qui in peccato mortali, sine impetrata peccati remissione, mortui sunt; vel *Purgatorium*, locum pænæ sensus temporalis, ubi Animi eorum, qui cum peccatis venialibus vel reatu pænæ alicujus temporalis adhuc obstrictæ, hinc decesserunt, pœnas luant & purgentur, donec purgati in Cœlum admittantur; Hæc vero loca cingant duo *Limbi*, Metaphorice à vestis fascia s. instita, extremitatem ejus ambiente, ita dicti; quorum alter, *interior*, *Infantium*, sine Baptismo mortuorum, Animos perpetuo retineat; Exterior autem, nunc vacuus, *Patrum* V. T. animos usque ad Resurrectionem Christi reservaverit. de quo egimus *Loc. de Descensu Christi ad inf.*

§. XXXVII. *Purgatorium* quidem ignem ex dogmate *Platonis* in *Phædone*; à *Virgilio* quoque *Æneid.* l. 6. v. 739. seqq. expressum, agnovit *Origenes*, quo Animæ hominum post hanc vitam à pœnis purgari debeant; qualem etiam ex Latinis admiserunt *Ambrosius*, *Hilarius*, *Hieronymus*, & *Ruffinus*; Verum Ignis ille *Origenis* tribus potissimum rebus differt à *Purgatorio Eccl. Romanæ*: nam 1. non statim post excessum è corpore, sed extremo iudicii die; 2. nec illæ tantum Animæ, quæ pænæ alicujus reatu tenentur vel cum peccatis venialibus hinc migrarunt, sed omnes

(28.)

in universum homines, ipsi quoque Apostoli, solo Christo excepto, & 3. sine spe mitigationis poenarum purgatoriarum per preces & oblationes vivorum, Ignem Origenianum subitura censebantur. ne dicam, quod Origenes non alias agnoverit poenas quam purgatorias, omnesque impios, quin ipsos Diabolos, post diuturna supplicia cruciatibus crediderit liberandos ac sanctis sociandos. Ex quibus discrimen Origenis & Scholæ Romanæ Ignis Purgatorii fit manifestum. Ante *Augustini* tempora itaque Purgatorium Ecclesiæ Rom. fuit ignotum: Augustino illud *dubium* fuit visum; à *Gregorii* vero ætate ex variis Revelationibus & visionibus agnitum fuit *Certum*. Vid. G. J. *Vossii Theses Theol. Hist.* Disp. 6. Qu. 3.

§. XXXVIII. Verum huic dogmati obstant rationes sequentes (1.) Marc. 16, 16. *Qui crediderit, salvabitur, qui v. non crediderit, condemnabitur.* add. Joh. 3, 36. Matth. 7, 13. c. 25, 32. 46. Rom. 8, 5. Gal. 6, 8. Ubi sicut duæ hominum classes, credentium & infidelium, bonorum, & malorum: ita duo tantum status, post mortem, præmii vel poenæ, Beatitudinis vel Damnationis æternæ, proponuntur. (2.) Scriptura duo receptacula ut Animorum separatorum, ita hominum fidelium memorat, np. *sinum Abrahamæ*, Luc. 16, 22. *manum Dei*, Sap. 3, 1. *domum Patris*, Joh. 14, 2. *Cælum*, 2 Cor. 5, Phil. 3, 20. Infidelium vero & malorum, *Locum tormentorum*, Luc. 16, 23. 28. *Ignem æternum*, Matth. 25, *Carcerem*, 1 Petr. 3, 19. (3.) De fidelibus item dicit, quod sint *apud Dominum* 2. Cor. 5, 8. quod *requiescant à laboribus suis*, Apoc. 14, 13. quod *abeant in pace & requiescant in cubilibus suis*, Jes. 57, 2. (4.) San-

gvis

(29.)

gvis J. C. purgat fideles ab omni peccato 1. Joh. 1, 7. add. Act. 13, 38. 39. Rom. 5, 1. (5.) Exempla quoque contrariū docent: nam *David* moriens Spiritum Deo tradebat, Ps. 31, 6. *Simeon a Domino dimittebatur in pace*, Luc. 2, 29. *Stephanus* Animam suam Dn. JESU commendabat, Act. 7, 59. *Lazari* anima ferebatur in sinum Abrahæ, Luc. 16, 22. *Latro*, erat cum Christo in Paradiso, c. 23. 42. (6.) nulla in Scriptura Purgatorii fit mentio; unde Jesuita *Cottonus* decreverat inter alia quærere ex Dæmone: *quis evidentissimus locus ad probandum Purgatorium & Invocationem Sanctorum*, teste *Thuano Hist. l. 142.*

§. XXXIX. Pleraque loca Scripturæ pro Purgatorio afferri solita invalida declarat *Natalis Alexander, Dominicanus*, *Histor. Eccles. Part. 2. Sec. IV. p. 353.* ubi scribit: *Primus locus, quo uti solent Polemicorum plurimi, petitur ex cap. 4. Tob. sed nihil adversus heterodoxos evincit iste locus. Secundus est 1. Reg. 31. it. 2. Reg. 1. sed ista loca nihil evincunt. Tertius locus petitur ex Psalmo 6. & 37. quibus verbis inferni & purgatorii pœnas significari S. Augustinus & S. Gregorius M. innuunt ----- Verum, quanquam hunc esse loci illius sensum, interpretatione sua admodum probabiliter svadeant duo illa Ecclesiæ lumina: id tamen eorum non demonstrat autoritas, cum alii PP. hunc locum non minus commode exponant de pœnis, quas Deus irrogat hac in vita. Quartus locus est Ps. 65. De aqua Baptismi & igne purgatorio exponunt Origenes & S. Ambrosius. Verum ea interpretatio coacta est. Melius ignis & aquæ nomine tribulationes vitæ præsentis intellexerunt S. Gregorius Naz. & S. Cyrillus Alexandr. Quintus locus est Jsa. 4. Quem locum de purgatoriis pœnis S. Augustinus videtur exponere. Sed bona fide fatendum est, hoc Jsaie*

D 3

oracu.

Oraculum de purgatorio quorundam in extremo iudicio per ignem, qui ante faciem Christi iudicis praecedit, à S. Augustino intelligi, non de pœnis purgatorii. Sextus locus est Iſaia 9. Quæ verba exponens S. Basilius ignis purgatorii meminit. Verum hæc S. Basilii expositio mystica est. Septimus locus est Michæ 7. Istius loci sensum hunc esse volunt quidam interpretes: Iram Domini portabo hic vel in purgatorio. Sed longe alius est huius loci sensus ex S. Hieronymo illum exponente. Octavus locus est Zach. 9. Quem locum melius convenire liberationi animarum ex purgatorio, quam ex limbo, contendit Bellarminus. Sed futiles sunt ipsius rationes. Nonus locus est Malach. 3. At purgatorium non magis demonstrat hic locus, quam præcedentes.

§. XL. Ex N. T. idem Natalis Alexander locum Matth. 12, 31. quidem validum agnoscit; sed quo successu videbimus infra. Reliqua N. T. loca c. l. p. 354. ita enervat: Alter locus ad probandum purgatorium proferri solet ex 1. Cor. 3. Verum etsi probabiliter ex hoc loco colligi possit Purgatorium, non tamen demonstrative ostendi, I. quia obscurissimus locus est, cujus sensum vix assequi liceat &c. Tertius locus quem ex N. T. vulgò proferunt, est 1. Cor. 15. de Bapt. pro mortuis. Verum inane est, hunc locum contra hæreticos urgere, de cujus expositione nec inter PP. nec inter interpretes recentiores convenit. Quintum locum petunt ex S. Matth. c. 5. carceris nomine purgatorium intelligi volunt &c. Hanc interpretationem quibusdam PP. testimoniis, quorum vix ullum disertum & perspicuum est, adstruit Bellarm. At neq; hic locus purgatorium demonstrat. Verus enim ejus sensus longe alius est ab eo, quam Bellarminus tradit. Sextus locus est Matth. 5. Omnis qui irascitur &c. Verum etsi de pœnis in Dei iudicio infligendis hic agatur

(31.)

agatur. & quidem post hanc vitam, non tamen purgatorium demonstrat hic locus, sed solum inæqualia esse supplicia, sicut inæqualia sunt peccata. Septimus locus, quo purgatorium probant, est Luc. 16. facite vobis amicos. S. Augustinum vadem hujus explicationis spondent. Sed nec iste locus purgatorium invictè probat. Nam falsum imprimis est, quod ait Bellarminus, deficere, apud omnes idem esse ac mori. Ita quidem Theophylactus & Euthymius interpretantur: Sed sensum hujus loci non attigisse videntur viris eruditiss. Quod vero S. Augustinum spectat, non ea dicit loco laudato, quæ vult Bellarminus, ut dicat. Octavus locus est Luc. 23. Memento mei. Nunquam (inquit Bellarm.) hoc diceret bonus ille vir, nisi crederet post hanc vitam posse remitti peccata. Addit, S. Augustinum hinc probare, aliqua peccata remitti post mortem. Verum non convincit iste locus. Bonus enim latro Christo supplicat, ut ipsum admittat in regni consortium, non ut ipsi peccata, vel peccatorum pœnas post mortem dimittat. Id quidem ex ejus verbis probabiliter colligit, at non demonstrat S. Augustinus. Ultimus locus, quo purgatorium probant, est Act. 2. Ubi de Christo dicitur: quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni &c. Verum neq; demonstratur ex h. t. purgatorium. I. Quia in Græco textu habetur, solutis doloribus mortis &c.

§. XLI. Ad reliqua Argumenta ex Scriptura respondemus, locum 2 Macc. 12. 41. seqq. esse ex lib. Apocrypho petatum, qui dogma controversum, aliunde nondum probatum, probare nequit. (2.) Docent Pontificii, decedentes cum peccato veniali Purgatorio recipi, ubi pœnam peccati nondum remissi luere teneantur; hi vero mortui, peccati mortalis, & quidem Idololatriæ ac furti rei erant: Invenierunt n. sub tunicis interfectorum de donariis idolorum, quæ apud Jamniam fuerunt, a quibus lex prohibet Judæis. (np. Devt.

Deut. 7, 25. c. 13, 17. Jos. 7, 12.) nec pœnitentiam huius peccati egisse leguntur c. l. (3.) Forte etiam Judas pro cœtus totius peccato & futura incolumitate sacrificium offerri iussit, ne sc. ira Dei exardesceret propter defunctorum crimen & superstitum peccata, v. 41. 42. (4.) Judas offerri iussit *pro mortuis, religiose cogitans de resurrectione mortuorum*, v. 43. non ergo pro liberatione ex purgatorio, sed ut die novissimo participes fierent Resurrectionis mortuorum. Unde (5.) censuit *orandum pro mortuis, ut a peccatis solvantur*, hoc est, ne peccata iis imputarentur. A precibus vero *pro defunctis* ad existentiam Purgatorii vel liberatione ex Purgatorio N. V. C.

§. XLII. Nam primitivæ, etiam Græcæ, Ecclesiæ Doctores, contra *Aërium* preces & oblationes pro defunctis asseruerunt, sed pro ratione precum & oblationum suarum non Purgatorium, sed alias causas adduxerunt, nempe ut essent vivorum solatia, & argumenta amoris ac pii affectus superstitum erga fideles defunctos, it. testimonia publica Fidei Catholicæ de animorum immortalitate, corporum futura aliquando Resurrectione, fidelium defunctorum quiete & felicitate, deniq; communionis vivorum cum fidelibus defunctis, tanquam ejusdem Mystici corporis Christi membris, qui ad eandem cum illis beatam metam perventuros se esse sperant ac publico illo testimonio profitentur. ut habent *Salmurienses* Part. 2. Thesib. de Purgator. §. 21. 23. p. 47. idq; confirmant Veterum dicta expressa, ut: *Misere* *Romanum*: *Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum, qui nos præcesserunt cum signo fidei & dormiunt in somno pacis!* *Ambrosii*, in Orat. de Morte *Theodosii*:
Ma-

Manet in lumine Theodosius & Sanctorum cœtibus gloriatur!
Da requiem perfectam Theodosio; Requiem illam, quam præ-
parasti sanctis tuis! Ejusdem Ambrosii in Orat. in obitum
Satyri: Intravit in regnum cœlorum, quia credidit Dei
verbo. ---- Tibi nunc, omnipotens Deus, commendo innox-
iam animam! Vide & *Augustinum l. 9. Confes. c. 13.*
 §. 2. 3. 4. Tandem ad beatæ resurrectionis accelera-
 tionem, moræ sublationem, benigniorem, quam pec-
 cata meruerant, post Resurrectionem, tractatio-
 nem, ac faciliorem per ignem Purgatorium in fine
 mundi & in universali omnium rerum conflagrati-
 one transitum procurandum, quidam Ecclesiæ Pri-
 mitivæ Doctores, pro defunctis orarunt, hodieque
 Ecclesia Græca orat. quæ nullam ex Purgatorii Pon-
 tificii flammis liberationem inferre quilibet videt.
 Confer præter *Salmurienses, Chamier. Panstrat. Tom.*
3. l. 26. c. 24. §. 8. seqq. Maref. Dispp. Sel. Part. 2. Disp.
de Purgator. §. 8. 9. seq. Wilh. Forbes. Considerat.
Controvers. Pontif. Edit. Londin. p. 246. seqq. Joach.
Hildebrand. Offertor. pro Defunctis. C. 1. 6. 10. 26.

§. XLIII. Neque verba Christi Matth. 12, 32.
 Purgatorium clarè demonstrant, quod tamen præ-
 ter alios *Natalis Alexander* sibi persuadet: Nam
 עולם הזה Judæis significat *Seculum Messie*, עולם
 הבה *Seculo Oeconomiae Vet. Test.* oppositum, ac proinde
 hac phrasi indicatur: Blasphemiam in Spiritum S.
 neque sub Oeconomia V. T. neque tempore N. T. in
 hac vita, hominibus remissum iri. Sin vocem *Seculi fu-*
turi omnino pro tempore excessus animæ a Corpore
 intellectam velis, sensus erit: *non remittetur unquam,*
vel in æternum, ut exponitur Marc. 2, 29. cujus ge-
 neris phrasis in sacris literis non infrequens est: Oc-
 E currit

(34.)

currit enim Lev. 25, 23. *Non vendetis terram in æternum.* Matth. 21, 19. & Marc. 11, 13. *Nemo posthac in æternum ex te fructum edat.* 1. Cor. 8, 13. *Non vescar carnibus in æternum.* quæ Propositiones cum ineptæ non sint, quamvis *Prædicatum non habeat constantiam*, (ut loquuntur) etiam Propositio hujus loci non erit inepta, etiam si in altera vita peccatum nullum remittatur; v. gr. si dixeris: Hic vel ille, Sacerdos Ecclesiæ Rom. non ducet uxorem neque in hac neque in altera vita. unde Walenburgii concedunt, *ex duabus negativis male inferri affirmantem.* Bellarminus etiam fatetur, id quod hic inferunt, non sequi secundum *Regulas Dialecticorum*: quamvis, sed frustra, velit, id sequi secundum regulam prudentiæ. quod in loco hoc controverso eo evidentius est, quia τὸ non remittetur per λιτότητα ἡ μείωσις exponi potest, per; punietur graviter, certo & sine ulla venia, in hoc seculo, reprobo sensu, & in futuro, igne æterno. nec probatum est. seculum futurum h. l. significare tempus intermedium a morte cujusque ad diem judicii; Sed ex locis parallelis Marc. 10, 3. Luc. 18, 30. Eph. 1, 21. potius inferri potest tempus illud, quod excipit diem judicii, quo nullus Purgatorio locus.

XLIV. Locum 1. Cor. 3, 15. ubi *Ignis, Combustionis, probationis per Ignem, evasionis ex igne*, indeque *adeptæ Salutis*, fit mentio, Purgatorium inferre Auctores & Approbatores Versionis Gallicæ *Burdigal.* pro recens conversis in Gallia adornatæ usq; adeo crediderunt, ut Ignem Purgatorii ipsi Textui inferere ausi sint. *Il sera sauvé, quant a luy, ainsi toute fois comme par le feu du Purgatoire.* Verum neq; hoc Scripturæ dictum indubita-

(35.)

bitato *Purgatorium* Ignem *Ecclesie Rom.* evincere sequentia suadent: nam 1. locus hic obscurus & totus metaphoricus est. nec diffitetur Bellarminus, vocem Ignis non sumi pro Igne materiali, sed pro Igne examinis divini. nec cetera, *aurum, argentum, lapides pretiosi, fœnum, stipula*, accipiuntur proprie, sed metaphorice. nec dicitur per Ignem, sed *tantum per Ignem*, 2. Ignis hic refertur ad solos Doctores, cum *Ecclesia Rom.* Ignem *Purgatorium* referat ad omnes cum peccato veniali decedentes. 3. Ignis hic probat opus, s. dogmata, non purgat personas; nec 4. probat tantum opus malum, sed & bonum, v. 14. seq. ita ut opus quorundam non comburatur sed subsistat. Erit itaq; 5. *Ignis vel Tribulationis* s. *Crucis*, de quo 1. Pet. 1, 7. vel justum ac severum *DEI judicium*, quo opera ac dogmata hominum examinantur & probantur: DEUS n. ut iudex, & iudicia Dei Igni comparantur. Deut. 4, 24. Heb. 12, 29. Jes. 4, 4. c. 66, 16. Pl. 50, 3. vel *Ignis* s. *Lux Veritatis Divina* s. Verbi DEI per Spiritum S. in Ecclesia accensa, ad quam ut Normam dogmata probari debent, de quo Pl. 12, 7. Eph. 5, 13. vel *Ignis Conflagrationis* in die iudicii Universalis, s. in die extremo. quapropter 6. quilibet docens operam dare debet, ne *fœnum*, vel *stipulam*, i. e. dogmata falsa, erronea, vana & otiosa, quæ examen Ignis sustinere nequeunt; sed *aurum & argentum purum*, i. e. dogmata vera, salutaria, utilia, & solida fundamento superstruat, quæ examen Ignis sustinere, & coram Iudicio divino subsistere possint. Inde *Petrus à Soto & Estius* præter Natal. *Alexandrum* hunc locum nobis cedunt. quorum verba lege ap. *Wilh. Forbes*.

E 2

(36.)

bes. Considerat. Controvers. Edit. Londin. p. 212. 216.
& Edit. Helmstad. p. 322. 324. 328. 329.

XLV. Æque infirmus est locus Matth. 5, 25.
& Luc. 12, 58. *Non exibis e carcere donec solveris ultimum quadrantem. nam (1.) Sensus Allegoricus non confirmat Articulum fidei, juxta Bellarm. l. 3. de V. D. c. 3. (2.) Tò Donec non est finitum s. terminativum, sed, propter Conditionem impossibilem adjectam, Continuativum. (3.) significat Christus nunquam exituros, quia nunquam ultimum quadrantem sunt soluturi. quod etiam quidam Pontificiorum fatentur. Reliqua Scripturæ loca afferri solita minorem, allatis, speciem habent, quæ proinde hic à Nobis omittuntur.*

XLVI. *Adjuncta Mortis sunt* I. *Universalitas.* Omnibus enim hominibus moriendum est: Gen. 3, 29. *Pulvis es & in pulverem reverteris.* Heb. 9, 27. *Statutum est hominibus semel mori.* add. Ps. 89, 49. 2. Sam. 14, 14. Rom. 5, 12. Job. 30, 23. Ecclus. 8, 8. c. 14, 18. 19. c. 25, 32. quod & exempla confirmant Gen. 5, 12. Jos. 23, 14. I. Reg. 2, 3. II. *Unitas:* Statutum est, *semel mori* &c. IV. *Certitudo.* & V. *Incertitudo,* ad nos relata: *Nescit enim homo tempus suum.* Eccles. 9, 14. VI. *Formidabilitas,* naturâ, quo sensu Aristoteles Mortem τὸν φοβερόν φοβερώτατον, *terribilium terribilissimum* dixit, unde pii quidam V. T. mortem horruerunt & deprecatisunt, *David,* Ps. 6, 6. Ps. 30, 10. *Ezechias,* Jes. 38, 3. ac propterea Mors per *Regem Terrorum*, significatur; licet fidelibus amabilior sit, ex quo Christus morte & Resurrectione sua morti vim & aculeum ademit, Hebr. 2, 10. I. Cor. 15, 12. hinc pii mortem expetiverunt e. gr. *Simeon,* Luc. 2, 29. 30.
Sta

(37.)

Stephanus. Act. 7, 59. Paulus. Phil. 1, 20. 2. Tim. 4, 6. 7. 8.

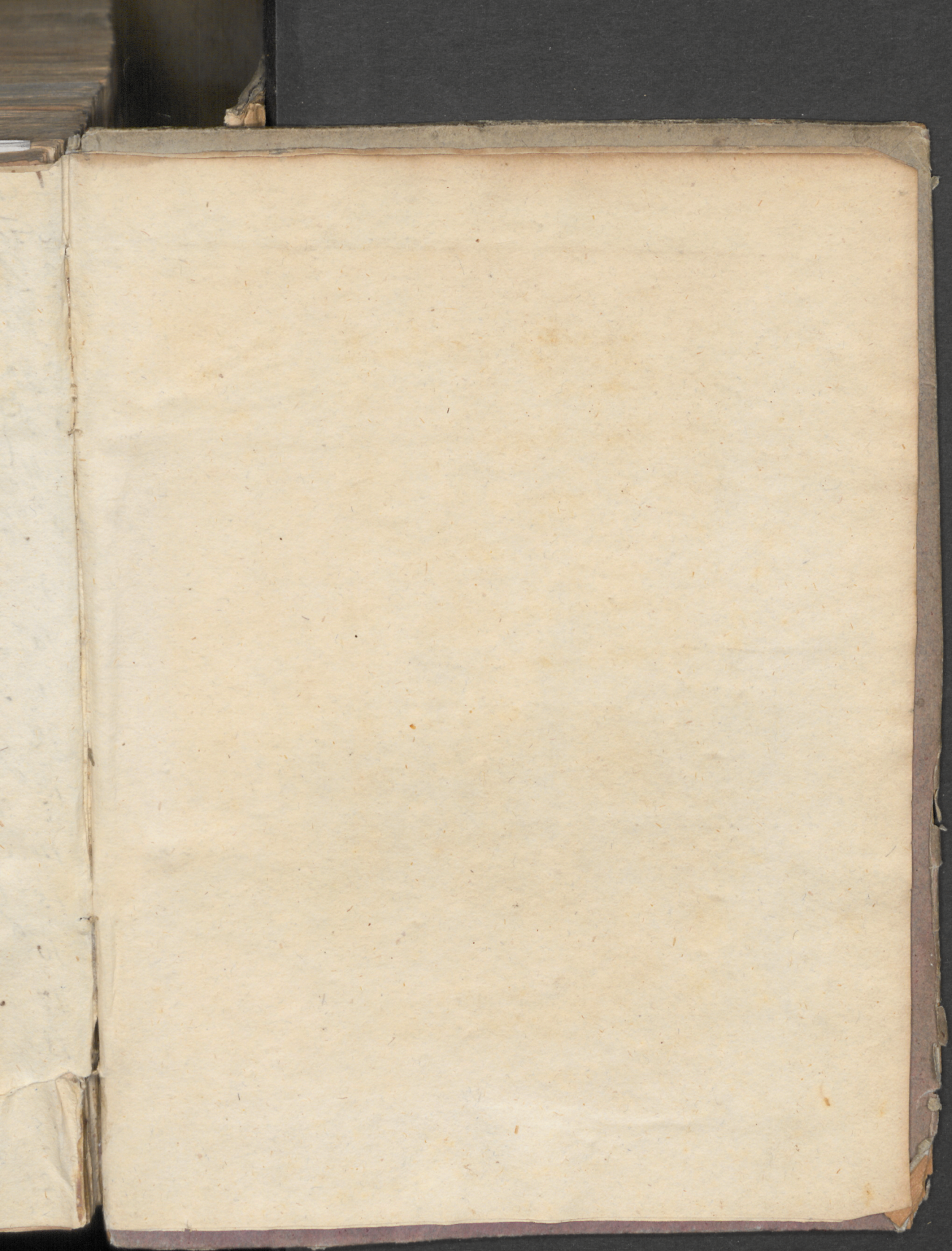
§. XLVII. Ad similem fiduciam requiritur frequens *Meditatio Mortis & Præparatio ad Mortem*, quæ perficitur matura, seria & salutari Pœnitentia & quotidiano exercitio fidei, Spei, Charitatis Dei & proximi, usu precum, & praxi Humilitatis, Mansuetudinis, Humanitatis, Patientiæ, aliarumq; Virtutum Christianarû, & ut viventes *moriatur* peccato, Mundo, Cupiditatibus nostris ac Nobis ipsis, faciamusq; ea quæ morientes facta vellemus. *Magna enim ars est & diu discenda, cû adventat hora illa inevitabilis, æquo animo abire*, ut loquitur Seneca Ep. 30. præsertim cum fides Christiana doceat, post Mortem restare *Resurrectionem a mortuis, Judicium & Vitam vel Mortem æternam!*

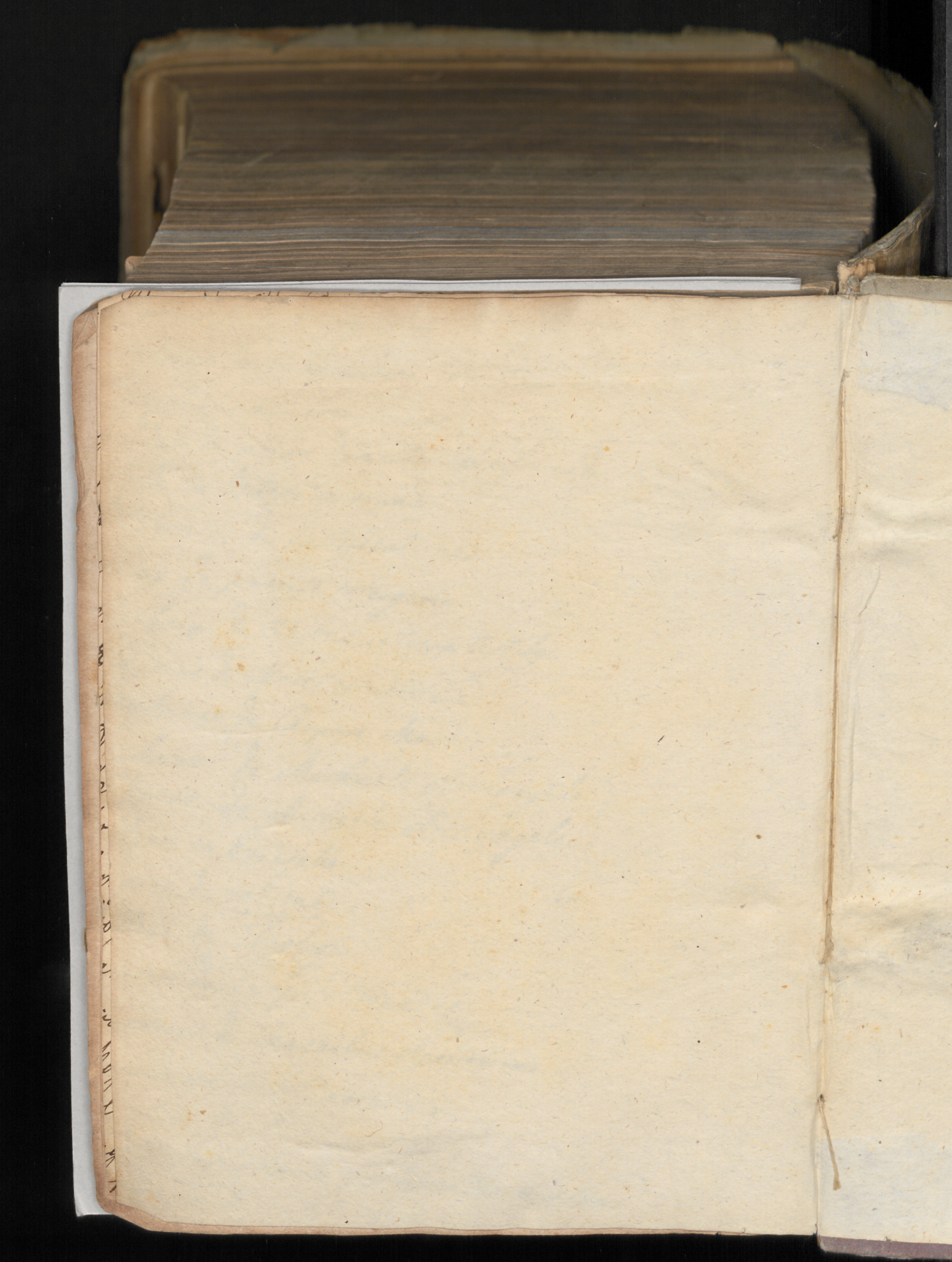
F I N I S.

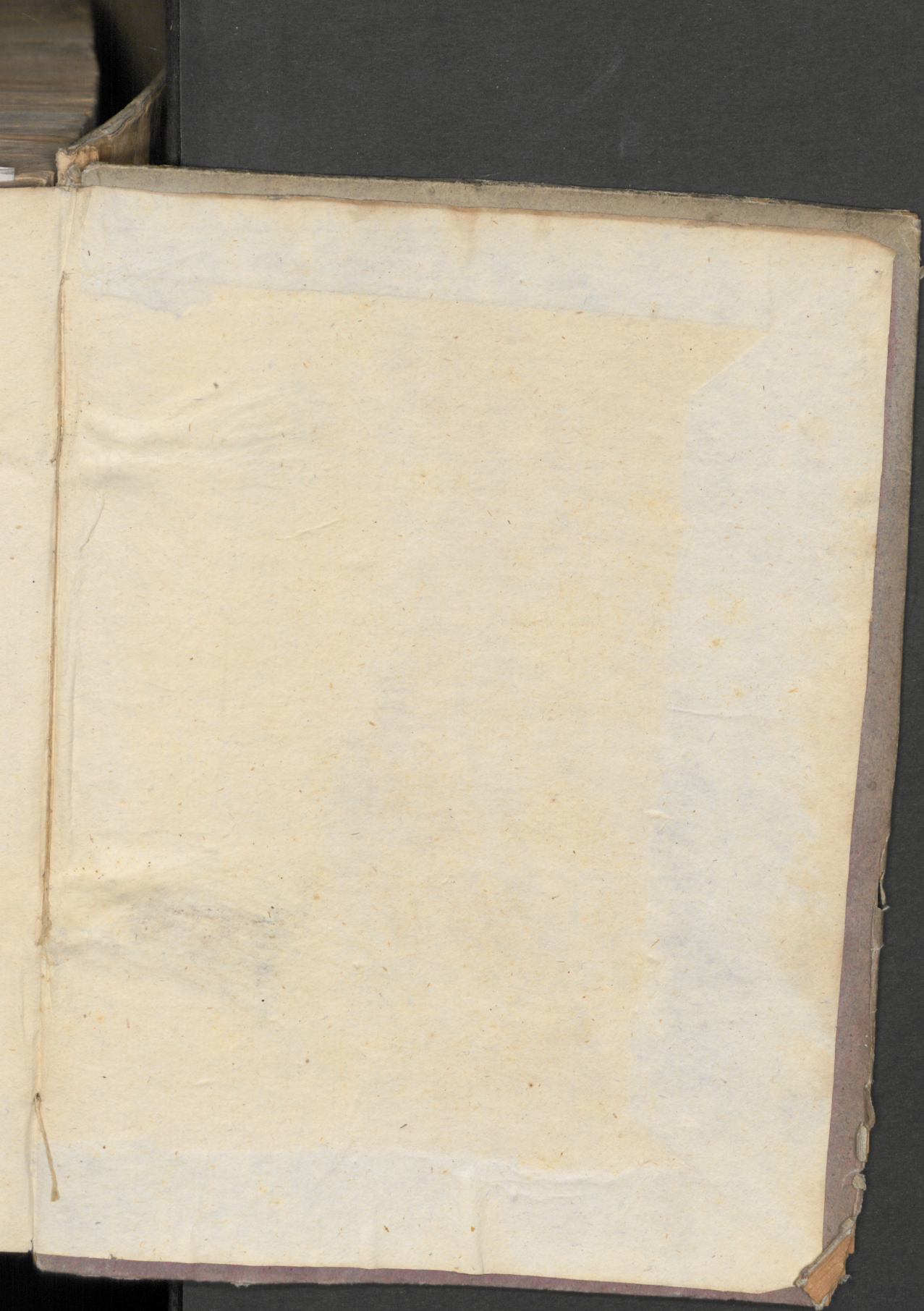

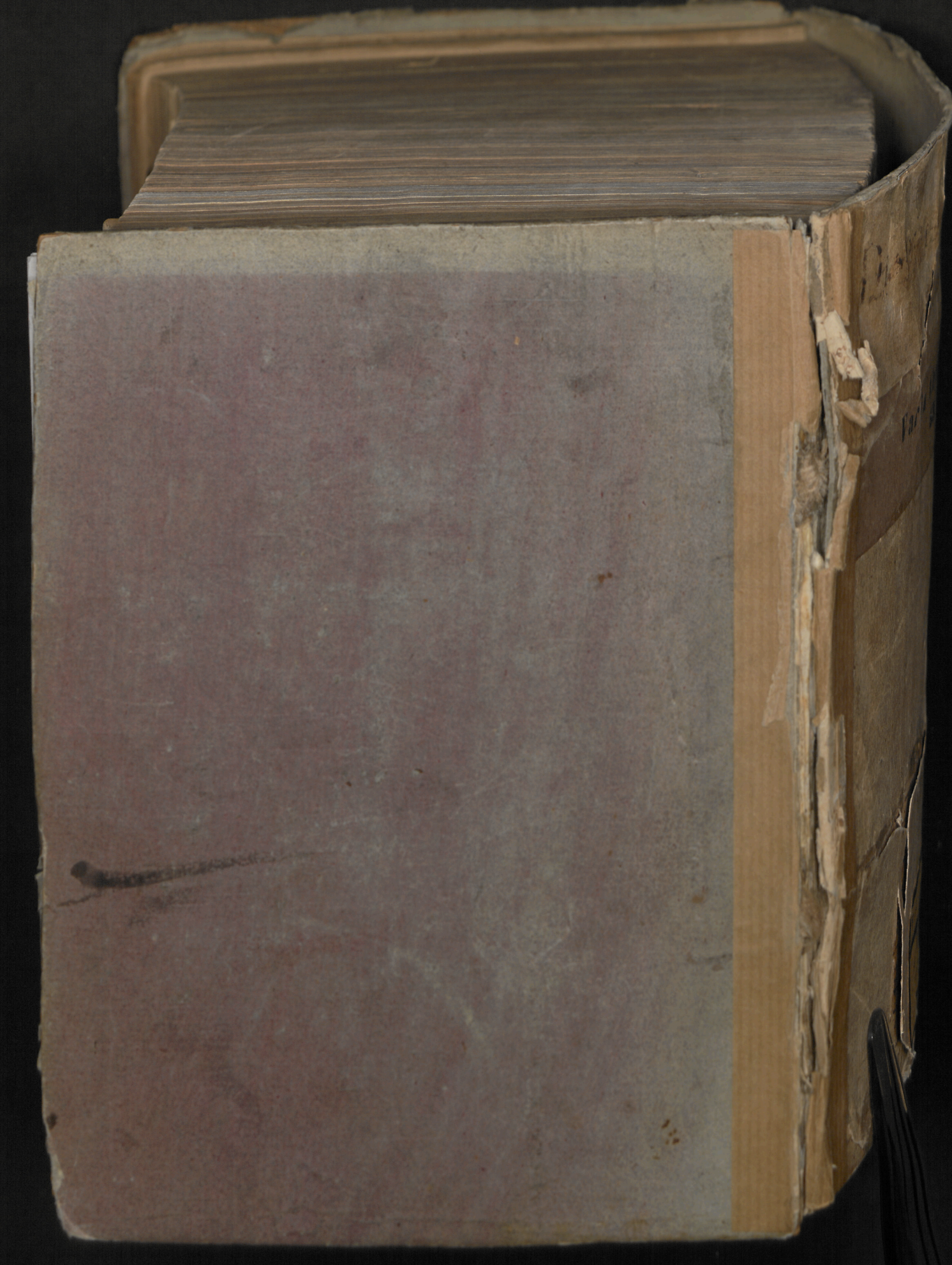
1. Chemnitius de S. Coena.
2. Fechtius de sacrificio Missae.
3. Haffius de S. Coena.
4. Werenndorf de S. Coena.
5. Id. de S. Coena.
6. Id. de S. Coena.
7. Werenfels de S. Coena.
8. Schmidius de Oblatis Eucharisticis.
9. Werner de Jure excludendi à S. Coena.
10. Lritius de Pelagianismo.
11. Holsfus de quatuor novissimis.
12. Gerharde de Appellatione ad Supremum Iudicem.
13. Braun de Statu animae hum: post mortem.
14. Clausing de controversia Nestorianismi.
15. Götzi disquisitio num muribundus et.
16. Mosheim de Felicitate Coelstiae.
17. Sontag Neutralitas Religionum.
18. Scherzerus de peccato in Spir: S.
19. Lorius de Praedestinatione rerum hum:
20. Werenndorf de absoluto Decreto.
21. Löcher de Laroxismo abs: Decreti.
22. Quithaus de Consummatione à xto prohibito.

Verenodoff de Polygamia.
Hulsius de turpitudine incestae
Claeseni animadversiones.
Gudeus de poena damnatorum opificienda.
Wolle de Interitu mundi.
Wetthemius de Iustificatione.
Mieg de pariete intergerino.
Mosheim de tribus in terra testib.
Widenus de Moris resuscitac.
Neubauer de Corpore moris.
Neubauer de Michaeli Archangelo.
Neubauer de Michaeli Archangelo.
Wolffus de Evangelio.
Wolffus de ratione.
Wolffus de Theologia.
Wolffus de Inspiratione et
Wolffus de Canonibus Apostolorum.
Wolffus de unico S. S. principio.
Wolffus de S. S.
Wolffus de Divinitate Scripturae.
Wolffus de Divinitate Scripturae.

(37.)

Stephanus. Aet. 7, 59. Paulus. Phil. 1, 20. 2. Tim. 4, 6. 7. 8.

XLVII. Ad similem fiduciam requiritur

Meditatio Mortis & Preparatio ad Mortem,

itur matura, seria & salutari Poenitentia

exercitio fidei, Spei, Charitatis Dei

su precum, & praxi Humilitatis,

Humanitatis, Patientiæ, aliarumq;

narū, & ut viventes moriamur pec-

cato, statibus nostris ac Nobis ipsis, fa-

ciamusq; entes facta vellemus. Magna e-

nim ars est adventat hora illa inevitabilis,

æquo animo aditur Seneca Ep. 30. præ-

sertim cum una doceat, post Mor-

tem resta em a mortuis,

Judici Mor-

F I N

